

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ

UZUN TEZİ

SÖZSÜZ ÇATIŞMALARIN GÖLGESİNDE BENLİK ARAYIŞI

Sözcük Sayısı: 3929

Kategori: 1

Araştırma Sorusu: Behçet Çelik’in *Soluk Bir An* adlı romanında ruhsal çatışmaların ana karakterin kimlik sorgulamasındaki etkisi nasıl ele alınmıştır?

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	3
2. ANA KARAKTERİN RUHSAL ÇATIŞMALARI.....	6
2.1 ANA KARAKTERİN TOPLUM DEĞERLERİYLE ÇATIŞMASI.....	6
2.2 Ana Karakterin Aile Değerleriyle Çatışması.....	8
3. Ana Karakterin İç Çatışmaları.....	12
3.1 Arayış	12
3.2 Kaçış.....	14
4. Sonuç	17
5. Kaynakça	19

1. Giriş

İnsanın günlük yaşamında toplumun değerlerinin baskısıyla biriken içsel arzular, görünmez zorluklara ve sessiz gerilimlere yol açarak bireyin kimliğini sorgulamasına zemin hazırlayabilir. Bu sorgulama süreci, çoğu zaman bireyin dış dünyaya göstermekten kaçındığı içsel arzularının bir savunma mekanizması biçiminde dışa vurmasıyla meydana gelir. Bu bağlamda Behçet Çelik'in *Suluk Bir An* adlı eseri, ana karakter Taner'i ailesi ve çevresiyle kuramadığı iletişimin kendi kimliğindeki değişimler üzerine kurgulayan ve psikanalistik bağlamda Taner'in ruhsal çatışmaları üzerine benliğini sorgulamasını ele alan bir romandır.

19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında Sigmund Freud tarafından geliştirilen psikanalitik kurama göre bir insanın davranışları geçmiş deneyimlerinin bir bütünlüğüdür. (Yılmaz et al., 2025) Psikanalitik düşünce, insanın davranış biçimini kavrayabilmek için bilinçdışı süreçlerin, geçmiş deneyimlerin ve bilinçaltında tutulan duyguların insanın kimliğinde temel rol oynadığını düşünen psikolojik tutumdur. Buna göre, duygular ve düşünceler yalnızca bilinçli verilen kararlar değil, ancak farkında olunmayan içsel arzular tarafından da şekillenir. Bu bağlamda psikanalitik yaklaşım, insanın iç yaşantılarını ve dünyasını analiz ederek insan kimliğinin ve bunu etkileyen davranışların arkasında yatan psikolojik sebepleri sorgular. Edebiyatta çeşitli eserlerde görülen psikanalitik yaklaşım kurgulanan karakterlerin iç dünyalarının ve bilinç akışlarının daha anlaşılır yapan bir unsurdur. *Suluk Bir An* gibi psikanalitik düşüncelere dayalı eserlerde karakterlerin etrafıyla yeterli iletişim kuramadığı ve böylece iç dünyalarında barındırılan arzuların dışarıya yansıtılmasıyla kimliğin değişimi gibi konular ele alınır. Bu nedenle psikanalitik eserlerde karakterlerin iç çatışmaları, yalnızlık ve yabancılaşma gibi duyguların yarattığı kimlik değişiminin getirdiği 'arayış' bağlamında okuyucuya aktarılır.

Soluk Bir an, ana karakter Taner'in yaşantıları üzerinden psikanaliz unsurları bulunduran ve onun bilinç akışını ve düşünce sürecini detaylı anlatan bir romandır. Romanda Taner, uzun süreli evliliğinde eşi Yasemin'e karşı ilgisini kaybeden ve içindeki boşluk hissiyle eşinin arkadaşı Esra'ya ilgi duymaya başlayan bir karakter olarak kurgulanmıştır. Esra, Yasemin'le arkadaş olması ve Taner'in evli olmasından dolayı ulaşılamaz kurgulanmıştır. Bu durum Taner'i sorguya sürüklese de yeni bir hayatın hayalini kurmasına engel olmaz. Psikanalitik açıdan bakıldığında Taner'in bastırılmış duygularının, ulaşılamaz olarak kurgulanan Esra'yla açığa çıkması onun farkında olmadığı içsel süreçleriyle ve geçmiş kararlarıyla yüzleşmesini sağlamıştır. (Tuzcuoğlu, 1995) Taner'in içsel arzularının dış dünyaya aktarılması sayesinde kimliğinin değişim sürecinin başladığı anlatılmaktadır. Bu bağlamda Taner yeni bir hayat arayışı içinde olmasından kaynaklı toplumun belirlediğı yaşam değerleriyle çatışır. Taner'in toplumla çatışması, bulunduğu ortama ait hissetmediğinin ve yabancılaşma, yani bireyin doğa ve topluma duyduğu 'aidiyet duygusunun zayıflaması veya kaybolması' (Baştürk, t.y.) durumunun kanıtıdır.

Bu olguların ışığında Taner'in aile değerleriyle de çatıştığı belirtilir. Bir ailenin temelinde sadakat olması beklenir ve Taner yeni bir hayata başlamak isterken toplumun her bir üyesine uyguladığı evlenmek, aileye hayatın sonuna kadar sadık kalmak gibi baskılar, Esra'yla karşılaşmasının ardından onu, içinde bulunduğu yaşamı ve bu yaşamı şekillendiren toplumu sorgulamaya iter. Böylece Taner ruhsal bir bocalama içine girer. Ruhsal çatışma sadece Taner'in kendi iç dünyasıyla çatışmasıyla sınırlı kalmaz, bu çatışmanın içine onun ailesi, toplumdaki konumu, sorumluluklarından kaçması veya yeni bir anlam arayışı içinde olması gibi unsurlar da eklenir. (Gönüllü Psikolog, 2021) Bu durum romanda Taner'in ailesinden izole ve uzak olmasıyla beraber toplumun belirlediğı değerlerle çatışması üzerinden aktarılmıştır. Taner'in kendi ailesine uzak ve ailesiyle iletişime girmektense içine kapanmayı tercih eden biri olarak konumlandırılması,

onun aile ilişkileri ekseninde etkilenen ruhsal çatışmasının ana etkisi olmuştur. Zamanla bastırılan duyguları, belirli kırılma anlarında Taner'in yeni hayat arayışının ve kimlik inşasının başlamasına sebep olur. Dolayısıyla psikanalitik anlamda Taner'in kimliğinin dönüşümü, Esra karakterinin kurgusu sayesinde fark edilen ruhsal çatışmalarla başlamıştır ve bu durum Taner'in kimlik sorgulamasını tetikleyen temel unsur olmuştur.

Tezin birinci bölümünde, Taner'in ruhsal çatışmalarının temel nedenleri olan toplum ve aile değerleriyle çatışmasının Taner'in kimlik sorgulamasındaki etkisi sorgulanacaktır. Taner'in yeni hayatını temsil eden Esra'yla karşılaşmasının ardından içinde bulunduğu yaşamı ve bu yaşamı şekillendiren toplumu sorgulamasının benliğindeki değişimler analiz edilecektir.

Tezin ikinci bölümünde ise, Taner'in yaptığı kararları sorgulamasıyla beraber iç çatışmalarının doğurduğu arayış ve kaçış temaları ele alınacaktır. Taner'in, Esra'yı temel alan benlik ve anlam arayışı, eski kimliğinden ve sorumluluklarından kaçmasını öne çıkarır ve bu durum Taner'in aile değerlerinden kaçmaya istekli olduğunu gösterirken, aynı zamanda yaptıklarının doğruluğunu sorgulaması onun iç çatışma içinde olduğunu tekrar vurgusudur.

Bu tez çalışmasında, Behçet Çelik'in *Suluk Bir An* adlı romanında, ana karakter Taner'in kimlik sorgulamasını ruhsal çatışmaların nasıl etkilediği ortaya konulmuştur. Yapılan incelemelerde, Taner'in aile ve toplumun değerlerini kenara iterek, sorumluluklardan kaçarken yeni benlik arayışı ekseninde geliştirilen dil tercihlerinin hangi boyutta nasıl ele alındığı psikanalitik yaklaşımla değerlendirilecektir.

2. Ana Karakterin Ruhsal Çatışmaları

2.1 Ana Karakterin Toplum Değerleriyle Çatışması

Bireyin hayatı boyunca deneyimlediği dışlanma ve bunun sonucu olan yabancılaşma duygusu, odak figür Taner'in yaşadığı toplumda kendisini ayrı hissetmesi üzerinden anlatılmıştır. Taner'in; kimliğini sorgulaması, toplumun hayat değerleriyle kurduğu gerilim, toplumun yaşadığı duyguları ve deneyimleri farklı yaşaması, kendini soyutlaması üzerinden derinleştirilmiştir. Taner, toplumun evlilik, sadakat ve düzen beklentileri ile kendi içsel arzuları arasında kalmış bir birey olarak kurgulanır. O, toplumun belirlediği hayatı sürdürmektedir. Taner'in 'başkalarının adımlarıyla oluşmuş patikadan yürümek' ve 'kalan izleri' 'dağlara taşlara kazınmış, havaya karışıp rüzgârlarla fısıldanır olmuş sözleri' gibi önceden planlamış hayatı anlatan metaforik kullanımları 'takip etmesi' onun toplum düzenlerini bozmaya olan çekingenliğini gösterir. Bu durum, 'ateş yakıp onların kıvrıldığı gibi kıvrılmak' benzetmesinde her yaşama zarar veren 'ateş' aslında toplumun hayat için belirlediği yol olarak belirir. Toplumun belirlediği bu yolda devam etmek için 'ateşte kıvrılmak' gibi acı belirten bir ifadenin kullanımı, Taner'in hayatının herkesin seçtiği kararlarla yani toplumun rehberlik ettiği yolda şekillendiğini fakat bu durumun farkındalığına varmasıyla sorgulama sürecine girdiğini gösterir. Psikanalitik düzleminde Taner'in, geçmişte aldığı kararların farkına vararak kendine yeni bir hayat istemesi açıklanır, iç duyguları kendini sorgulamasıyla eyleme dönüşmeye başlamıştır. Taner'in bu yoldan çıkmayı düşünmesi üzerine bu durum desteklenir, ancak ürpermesi ise toplum değerleriyle çatışmanın yaratacağı kimlik ve aidiyet probleminin Taner'i korkuttuğu ve toplum değerleriyle çatışmaktan çekindiğini kanıtlar.

“Herkesin yaptığını yapmak güvenliydi; başkalarının adımlarıyla oluşmuş patikadan yürümek, geçip gitmişlerden kalan izleri, onların dağlara taşlara kazınmış, havaya karışıp rüzgârlarla fısıldanır olmuş sözlerini takip etmek, ateş yaktıkları yerde ateş yakıp onların

kıvrıldığı gibi kıvrılmak bir kenara, bulmacadaki kesik çizgileri birleştirmek, arada sırada, pek nadiren yoldan çıkmayı hayal edip ürpermek ama çıkmamak, peşi sıra atacağı adımı sağlam tutmak. Yıllar önce verdiği karar buydu.” (Çelik, 2019, s. 23)

Taner’in, toplumun belirlediği değerleri sorgulama sürecine girmesi, toplumla çatışmaya başlamasının göstergesidir. Topluma karşı olan yabancılaşmanın başlangıç sebebidir. Bu durum, Taner’in bireysel tercihlerinin gölgede kaldığının kanıtıdır. Psikanalitik açıdan onun içinde tuttuğu duyguların farkına vararak etrafından uzaklaştığı desteklenir. Taner’in kendisi ile olan iletişimsizliğin yarattığı sorgulama süreci yeni kimlik arayışının da başlangıcı olmuştur. Taner’in hayatı boyunca toplumun hareketlerine boyun eğdikten sonra, toplumun hayat beklentilerini sorgulaması Taner’in kendisi ile yaşamı boyunca olan iletişimsizliğin yetersiz olduğunu gösterir. Kendisi ile yeterli konuşmayan ve refleksiyon yapmayan, yani soluklanıp hayatındaki kararları sorgulamayan bireyde iletişimsizlik görülür. Kararlarını yetersiz sorgulaması ve toplumun değerleriyle hayatının ileri dönemlerinde çatışmaya başlaması, kendisi ile olan iletişimin eksik olduğunu gösterir. Bu sebepten dolayı da Taner kendisi ile olan uzaklığı fark edip, benliğini yani aldığı kararları sorgulaması onun kendisi ile olan iletişimsizliğin ardından gelen kimlik sorgulamasının göstergesidir. “Aynı şeyleri yapmak değil, aynı şeyleri yapamamak daha sağlam dostlukların temelidir ya, pek bilinmez bu, tersinin doğru olduğu sanılır.” (Çelik, 2019, s. 64) Taner toplumdan ayrışmaya başlar. Taner’in açısından olumsuzluk ekiyle aktarılan ‘aynı şeyleri yapmamak’ durumu ayırt edici bir unsurdur. Toplum için kabul gören ‘aynı şeyleri yapmak’ normu varken, Taner’in tercihleri bu kalıptan çıkmış bulunmaktadır. Toplumun hayatı sıradanlaştırdığı ve kısır döngüye soktuğu yaşamı bireylerin üzerinde dayatması Taner’in bu dayatmaları sorgulamasına neden olur. Bu durum onun kimliğinin değişim sürecinin temel etkenlerinden biridir. Psikanalitik çerçevede Taner’in, kendi içsel arzularının onu teşvik etmesiyle kendi

toplumunun ahlaki ideallerine karşı gelmesi kimliğinin yıkıldığını ve değişime uğradığını ortaya koyar. Taner'in kimlik çatışması, toplumun sessiz dayatımlarıyla ve onun bastırılmış arzularıyla arasındaki gerilimden beslenir.

Bu unsurların ışığında, Taner'in toplumun sıradan ve tekrarlı hayat normuna karşı çıktığı ve bunun üzerine kendini soyutlamaya başladığı anlaşılr. Taner'in yaşamının ilerleyen safhalarında toplumsal dayatmaları sorgulamaya başlaması, aslında hayatı boyunca hüküm süren bir iletişimsizliğin sonucudur. Bu iletişimsizlik, Taner'in hayatı boyunca yüzleştığı toplumsal baskıları sorgulamamasına yol açan unsurken, onu toplumun değerlerini eleştirmeye iten temel öge olmuştur. Bu anlamda iletişimsizlik, Taner için hem toplumsal dayatmalardan kaçtığı bir sığınak, hem de onu acı gerçeklerle yüzleştiren bir uyanış noktası olarak işlev gören bir ikilemdir.

2.2 Ana Karakterin Aile Değerleriyle Çatışması

Taner'in eşi Yasemin'le olan ilişkisinde hissettiği uzaklık kimliğini ve varoluşunu sorgulatan bir diğer unsurdur. Taner'in, Yasemin'le evli olmasına rağmen Yasemin'in arkadaşı Esra'ya karşı yakınlık hissetmesi, Taner'in iç dünyasındaki çelişkileri somut olarak gösterir. Taner ve Yasemin'in ilişkisi bir yandan aileye sadık kalma zorunluluğunu temsil ederken aynı zamanda Taner'in bireysel arzularını, Esra'ya olan bastırılmış duygularını ve özgürlüğe olan isteğini aktarır. Taner'in Esra'ya karşı hissettiği ilginin sonucunda yaptığı seçimleri ve geçmiş davranışlarını sorgular. Taner'in kimliğine psikanalitik açıdan bakıldığında bastırılan duyguların açığa çıkmasıyla, bireysel arzuların kimlik değişiminde baskın bir unsur olduğu görülür. Kendi kimliğinin başkalaştığı, çelişkiler ve arayış içinde olduğu anlaşılr. Taner'in hayatının sıradan ve aşamalı olarak betimlenmesine paralel olarak kullanılan soru cümleleri sayesinde Taner'in hayatını ve yaptıklarını sorgulama halinde olduğu tekrar vurgulanır. Bu durum, Taner'in Esra'ya hissettiği yakınlığı üzerinden Yasemin'le olan hayatını ve evliliğini sorguladığını, sıradan ve tekrarlı

hayatından yani sadık kalmaktan bıktığını anlatabilir. Bir ailenin temelinde her bireyin vefalı olma değeri vardır, fakat Taner’in bu değere karşı çıktığı, böylece de Yaseminle evlenme kararını sorgulaması, onun anlamını yitirmeye başlamış ve monotonlaşmış hayatından kopmak istediğini, kendine yeni bir yön ve varoluş alanı yani kimlik aradığını açığa çıkarır.

“İşe giriyor, elleri para tutuyor, sonra evleniyorlardı. Çocuk yapıyor, büyütüyor, bu arada yaşıyorlardı. Bütün bunlar olup biterken geçen zamana da hayat deniyordu. Böyle bir ruh hali içerisindeyken önce işe girdi, peşinden de Yasemin’le evlenmeye karar verdiler. Herkesin yaptığını yapmaya karar vermek, karar vermek midir?” (Çelik, 2019, s. 24)

Taner’in geçmişini gözden geçirirken kullanılan sorgulayıcı ton, Taner’in bilinç akışını öne çıkarırken geçmiş zamanlarda da iletişimsizliğin hayatında mevcut olduğunu gösterir. Geçmişte gerçekleştirdiği eylemlerin doğruluğunu ve farklı olasılıklarını düşünmesi, şimdiki zamanda kimliğinin nasıl olacağını düşündüğünün ve önceden kendisi ile bu konuları konuşmadığının kanıtıdır. Taner’in güncel kimliğini şekillendiren temel unsurun zaman ve tesadüf olduğu belirir. Soru cümleleriyle öne sürülen, Taner’in geçmiş zamanlarda Esra gibi başka insanlarla tanışsa ne olacağını sorgulaması, geçmiş kararlarının şimdiki kimliği üzerindeki ağırlığının altını çizer. Psikanalitik çerçevede bu durum, insanın geçmiş yaşantılarının ve deneyimlerinin kimlik üzerinde büyük etki yaratması kapsamında desteklenir, Taner’in kimliğinin geçmiş yaşantılar ve tesadüfler sayesinde geliştiği anlaşılır. Onun Esra’ya karşı hissettiği yakınlığın kuvveti ‘içinde kopan fırtınalar’ benzetmesi ile anlatılır ve Taner tarafından bu duygunun başka bir bireye karşı hissedilme olasılığının düşüncesi, Taner’in ruhsal sorgulama dönemi içinde olduğunu gösterir. Kısacası Taner’in kendine sorduğu sorular üzerinden, geçmiş zamanda gerçekleştirmiş olduğu eylemlerin sonucunda kimlik arayışı içinde olduğu anlaşılır. Taner’in kendisi ile önceden yaşadığı

iletişimsizlik, romanda monolog tekniği kullanılarak aktarılmış, kendine sorduğu soru cümleleri ise onun kaybolmuşluğunun altını çizmiştir.

“Şu anda bile geleceğe dönük umutları yok; bir şeylerin değişebileceğini sanmıyor, geçmişini didikleyebiliyor ancak: Başka türlü olabilir miydi? Bir başka işi olsaydı, bir başka kadınla evlenseydi, Esra’ya yıllar önce rastlasaydı. Yasemin’in arkadaşı değil miydi, onunla çıkmaya başlamadan önce henüz arkadaşlarken Yasemin Esra’yla Taner’i tanıştırmış olsaydı, gecen bu yana içinde kopan fırtınalar o zaman kopsaydı...daha mümkün değil miydi? O yaşlarda daha hazır değil midir insan böylesi duygulara, kapılıp gitmelere? Esra olması şart değil, bir başka kadını böyle sevseydi, böyle tutulsaydı, değişik bir hayatı olur muydu?” (Çelik, 2019, s. 25)

Kullanılan mekânsal karşıtlar üzerinden Taner’in iç dünyasındaki çatışmaları, çaresizliği ve geçmişle kurduğu sorunlu ilişki anlatılır. Yalnızlık ve çaresizliği temsil eden ‘çöl’ uzamı ile, çölün sıcaklığından uzak olup etrafa kopuk olmayı temsil eden ‘buzlar’ imgesi Taner’in geçmişe dayalı pişmanlığının ve kronik duygusal yoğunluğunun altını çizen metaforik anlatımdır. Aynı zamanda imkansızlığı temsil eden bu metaforik anlatım, Taner’in geçmişte olan kararlarının aslında hiçbir etkisi olmadığı, ne yaparsa yapsın aynı çaresizlik ve arayış içinde olacağının altını çizer. “Yoksa bu yaşa geldiğinde ardına dönüp baktığında yine çölleri buzlar mı görürdü? Hani bırakmıştı kendine acımayı? Yeni hayat görüşü en çok bunu yasaklamıyor muydu?” (Çelik, 2019, s. 25)

Taner’in Yasemin’i ‘Yaseminler birdenbire mi çıkar insanın karşısına?’ ifadesiyle Yasemin’in nadir veya ender olarak nitelendirir. ‘Sen hazır değilsen onu karşılamaya... yüzüne bakmazlar’ gibi neden-sonuç ilişkileri üzerinden iç çözümleme tekniğiyle Yasemin’le yaşadığı

Çelişkili duygular aktarılır. Bu bağlamda Yasemin'i övmesi, Taner'in iç çatışmada olduğuna yeniden dikkat çeker. Taner bir yandan eşine sadık kalmak istemezken ve toplumun onun üzerine koyduğu sıradan hayat normuna karşı çıkarken bir yandan da sorduğu sorularla Yasemin hakkında katı hislerinin olmama durumu, kendi düşünceleriyle de çatıştığını gösterir. Toplum ve toplumun doğurduğu aile değeriyle çatışırken Taner'in kendi düşünceleriyle de çatıştığı, yani kendinden emin olmadığı anlaşılır. Bu durum, onun kimlik arayışındaki bocalamayı gösterir.

“Yaseminler birdenbire mi çıkar insanın karşısına? Sen hazır değilsen onu karşılamaya, yanından yörenden binlercesi geçer, görmezsin. Sen çağırmasan yüzüne bakmazlar. Sen de onun için bir şeyleri yoluna koymanın yolu, yordamı olmasan, seni değil, başkasını çıkarırlar girdaptan; birlikte çıkarlar. Yasemin'ler mutlu mesut insanlar sanki. İnsan kendine acımaya görsün, dünyanın merkezinde olduğunu sanmaya başlıyor.” (elik, 2019, s. 65)

Taner'e göre herkesin hayatı bir 'girdabın' içindedir. 'Girdap' benzetmesi, her insanın kendi hayatında kaçınılmaz acının altını çizen bir unsurdur. İnsanların 'kendi girdabında, hortumunda, kuyusunda' olması, Taner'in hayatıyla eşleşir. Taner, kendini gittikçe içine çeken, daha derinlere inen bir girdapta takılı kalmıştır. Taner'in çevresiyle iletişimsizliğinin sonucuyla yaşamı sorgulamaya başlaması, onun aile değeriyle çatışmasının ardından yeni kimlik yaratmaya başlamasına sebep olur, ancak bu kimliğin yaratılış sürecinde Yasemin hakkında iç çelişmeye girmesi sorgulamasını yavaşlatır. Bu durum, onu girdabın daha derinlerine sürükler. “Dünya girdaplardan oluşmuş oysa; herkes kendi girdabında, hortumunda, kuyusunda, bataklığında, balçığında. Şimdi de acıyor Yasemin'e. Bir adam, bir sabah yarım saat içinde karısına bu kadar çok, bu kadar çelişik şeyler hissetmemeli.” (elik, 2019, s. 65)

Bu bulgular, Taner'in aile değerleriyle çatışmasının, kendisiyle çelişmesi halinde dönüştüğünü ve bundan kaynaklanan kimlik sorgulaması içinde olduğunu gösterir. Psikanalitik bakımdan incelendiğinde Taner'in etrafındakilerine olan duygularını aktaramaması, onu kendisiyle çelişmeye itmiştir ve oluşan bu çelişik duygular, kendi kimliğinde farklılaşmaya ve sorgulamalara neden olmuştur.

3. Ana Karakterin İç Çatışmaları

3.1 Arayış

Taner'in kimlik arayışında iletişimsizlik, kendini var etme sürecindeki iç çatışmaların etkisini görünür kılan temel özelliktir. Taner'in hem çevresiyle hem de kendi iç dünyasıyla kesintiye uğramış bir etkileşim içinde konumlanması, onun yeni kimliğinin yapılm sürecini kararlı ve doğrusal bir süreç olmaktan uzaklaştırır. Bu nedenle kimlik inşası, onun için kararlı bir süreç olmaktan çıkarak askıya alınan bir arayış hâline dönüşmüştür. Esra, psikanalitik yaklaşım temelinde, Taner'in iç dünyasında bastırdığı duyguların yüzeye çıkmasına neden olan bir karakter olmasından dolayı Taner'in duygularını dış gerçekliğe ifade edebilmesini mümkün kılan bir unsurdur. Taner Esra'ya olan duygularını ifade eder, ancak bu yüzeye çıkış kalıcı olmamıştır. Taner'in içsel duygusallığını somutlaştıran imgesel anlatım, bireyin içsel gerilimlerini dışa aktaramadığı durumlarda ortaya çıkan arayış ve özgürlüğe olan isteğin bir göstergesidir. 'Kuş' benzetmesiyle Taner'in kalbini temsil eden kuşun 'çırpınarak uçup gitmesi' Taner'in iletişim yoluyla sabitleyemediği duygularının süreklilik kazanamadığını ve kontrol edilemez bir hareketliliğe sahip olduğunu ortaya koyan bir semboldür. Böylece bu imgesel anlatım, Taner'in kimlik arayışının merkezinde bulunan tutunamama halinin duygusal olarak temellendirir. "Taner'in kalbi bir kuş olup ağzından bir süre çırpındıktan sonra uçup gider" (Çelik, 2019, s. 13) Onun benlik tasarımına ilişkin sorgulaması, kendini kurma yöneliminin göstergesidir.

Taner'in benlik inşası tekrarlı ve paradoksaldır. Taner'in kimlik arayışı, kişiliğin sabit bir yapı değil, onun hareket alanını daraltabilen bir sınırlar sistemi olduğunu fark ettiği görülür. Kısa ve kesin ifadeler, Taner'in içsel farkındalığının 'düşünsel kesinlik anı' olarak vurgulayabilir. Dolayısıyla arayış kavramı soyut bir arzu olmaktan çıkarak, Taner'in zihninde belirginleşen varoluşsal gerilime dönüşmektedir. "İnsan ömrünü kendine bir benlik, kişilik oluşturmakla geçiriyor. Sonra gün geliyor önündeki en büyük engelin bunlar olduğunu fark ediyor" (Çelik, 2019, s. 47) Taner'in iletişimle kurduğu problemli ilişki, bu arayışın temel nedenlerinden biridir. İletişimin, Taner için yanlış anlaşılma ve açığa çıkma riskini barındırır ve bu durum onu çoğu zaman sessizliğe iter. 'Daha fena, daha beter' gibi olumsuz kelimelerin kullanımıyla aktarılan, Taner'in konuştuğunda anlamın yetersiz kalacağına, sustuğunda ise kendini daha büyük bir boşluğun içinde bulacağını düşünmesi üzerinden ne yaparsa yapsın çaresiz kalıp aynı sonuca ulaşacağını düşündüğü ortaya konulur. Böylece iletişim, kimliği kuran bir araç olmaktan çıkarak kimliği tehdit eden bir unsura dönüşür. Bu, Taner'in kendini var edebilmesi için gerekli olan karşılıklı etkileşimin onun yaşamında neden işlevsiz kaldığını gösterir. "Ne dese o kadar boş, ama sessizlik daha fena, daha beter, yanlış anlaşılmaya müsait" (Çelik, 2019, s. 67) Taner'in bu noktadaki tutumu, yüzleşmeden kaçma eğilimiyle de ilişkilidir. Onun "Yanlış anlaşılma ne, anlaşılmasa ne!" (Çelik, 2019, s. 167) düşüncesi, tekrarlı 'ne' kullanımıyla gerçekleştirilen sorularla aktarılan iletişimin gerektirdiği sorumluluğun Taner tarafından bilinçli biçimde reddedildiğinin altını çizer. Onun bu davranışı, umursamazlık gibi görünse de kırılğanlığının işareti olmuştur. O, iletişimsizliğinin yarattığı kopukluk ve bastırdığı tüm duyguları sonrasında tamamen iç dünyasına kapanır. Psikanalitik ekseninde bu kaçış yalnızca sosyal geri çekilme değil, aynı zamanda Taner'in kimliğinin dönüşümünün sebebidir. Taner, yanlış anlaşılmanın yaratacağı kimlik sarsıntısından kaçınmak için iletişimden uzaklaşır. Bu uzaklaşması, Taner'in kendini var

etme sürecinde kaçınılmaz olan riskleri göze almayarak arayışını pasif bir bekleyişe dönüştürdüğünü gösterir.

Taner'in kimlik arayışı, tanınma ihtiyacıyla bağlantılıdır. Tanınma eksikliği, iletişimsizliğin sadece sözel düzleminde değil, aynı zamanda algı düzeyinde de vardır. Taner'in çevresi, onun varlığını sorgulatan öğelerden biridir. Bu durum, Taner'in kimlik kurma sürecinin dışsal destekten yoksun kaldığını, arayışı içselleştirdiğini gösterir. Romanda kullanılan soru cümleleri, kısa cümleler ve monolog tekniği, Taner'in iç çatışmasındaki sesinin parçalı dolaşımını yansıtarak iletişimsizliğin yani tanınmamanın bireyi arayışa ittiğini görünür kılmıştır.

3.2 Kaçış

Taner'in sorumluluklarından kaçmaya olan isteği, kimlik oluşumunun kırılmalar yerine sessiz duraksamalar ve içe dönük düşünce süreçlerinden oluşması üzerine anlatılır. Taner, şiddetli bir kriz yaşamaktan ziyade, gündelik hayatın sıradanlığı içinde kendisini sürekli sorgular. İç düşüncelerini dışarı vurmaz ve ifade edemez. Duygularını dış dünyaya yansıtamaması, psikanalitik bağlamda Taner'in kimlik değişimini tetikleyen unsurlardan biridir. Duygularını ifade edememesinin sonucunda kendine yabancılaşan Taner, kimliğini sorgulamaya başlar. Bu sorgulama süreci, Taner'in hem kendisiyle hem de çevresiyle kurduğu ilişkilerde belirginleşen iletişimsizlikle ilişkilidir. Taner'in sessizliği, edilgen bir durum değil, aksine sorumluluk almaktan ve yüzleşmekten kaçınan bilinçli bir geri çekilmedir. İletişimsizlik, Taner' in kimliğini şekillendiren geçici bir durum değil, onun varoluşsal arayışının temelini belirleyen unsurlarından biri olmuştur. Taner'in kimlik sorgulaması, içsel bir süreç olarak yapılandırılır. Konuşabilmesine rağmen 'toplantı' ve 'tartışmalar' da sessiz kalması, onun iletişim kurmaktan kaçtığını gösterir. Bu eksende, anlatının büyük ölçüde Taner'in düşünce dünyasına odaklanması, karakterin zihinsel karmaşasına vurguda bulunur. Ancak bu içe dönüklük, aynı zamanda Taner'in dış dünyayla bağ

kuramamasının da göstergesidir. Düşündüğü, analiz ettiği ve geçmişiyle bugünü arasında zihinsel bağlantılar kurmaya çalıştığı, fakat bu çabaların dış dünyada somut bir karşılık bulamadığı anlatılır. “(...) içinden çıkamadığı açmazlar, küçük düşürüldüğü halde ses çıkartamadığı toplantılar, kendini anlatamayacağını iyi bildiği için susmayı yeğleyip söylemediklerinin içini kemirip durduğu tartışmalar, fırdolayı dönüp dururdu kafasında.” (Çelik, 2019, s. 135)

Taner, sessizliği bir korunma alanı olarak görür ve beklentilerden kaçmak için iletişimden de kaçır. ‘Zorunluluk’ hissinden kaynaklı ifade edilemeyen ‘Ne yaptınız?’ soru cümlesi, düşüncelerin ve duyguların dışarı vurulamadığını gösterirken Taner’in kimliğini netleştirmesini engeller. ‘Sessiz’ sıfatıyla betimlenen davranışının ‘eski’ zamandan bu zamana kadar sürdürülmesi, iletişimsizliğin hayatının uzun bir parçası var olduğunun kanıtıdır. Bu bağlamda iletişimsizlik, yalnızca başkalarıyla kurulan ilişkilerin zayıflığı değil, onun kendi benliğiyle kurduğu ilişkinin de sorunlu hâle gelmesi anlamına gelebilir. Taner’in ‘sessiz’ kalmak için ‘zorunda’ olması, iç sesi ile dış gerçekliği arasındaki mesafenin onu iç-düşünsel olarak aktif olmasına rağmen, bu düşünsel yoğunluğun eyleme ya da iletişime dönmediğini vurgular ve arayış kavramının yönünü belirler. “Ne yaptınız? diyebilirdi, ama eskisi gibi sessiz davranıp susmak zorunda hissetti kendini” (Çelik, 2019, s. 45) Bu durum Taner’in arayışının ileriye dönük bir süreç değil, çoğu zaman aynı noktada dolaşan, kendini tekrar eden bir sorgulama hâli olduğunun altını çizer. Taner’i betimlemek için kullanılan ‘boşa dönen teker’ benzetmesi, Taner’in döngüsel hâlini somutlaştırmıştır; dönme sürecinde olan bir teker olmasına rağmen, ‘boşa dönmesi’ ve bundan kaynaklı ‘patinaj’ yapması arayışın ilerleme üretmek yerine, kaçışla beslenen bir durağanlığa dönüştüğünü gösterir. İletişim eksikliği, Taner in düşüncelerini düzenlemesini ve kimliğine dair tutarlı bir anlatı kurmasını zorlaştırır. Kimliği, tamamlanmış bir yapı olmaktan çıkmış, sürekli ertelenen ve belirsizleşen bir hâl almıştır. “Boşa dönen teker, sürekli patinaj” (Çelik, 2019, s. 129)

Taner'in geçmişle kurduğu ilişki iletişimsizlik temasını derinleştirir. Geçmiş, Taner için net bir zaman dilimi ya da kapanmış bir dönem değildir. Aksine geçmişte yaşananların anlamının mlememesinden de dolayı Taner'in geçmişi unutamayıp geçmişe dönük bağlı kaldığı, geriye dönüş tekniğiyle aktarılır. Psikanalitik teorinin ışığında, Taner geçmişteki ilişkilerini ve deneyimlerini hatırlarken, bu anıları bütünlüklü bir çerçeveye oturtamaması, onun geçmiş deneyimlerinin belirsizliğini tetikler. Kimlik sorgulamasındaki süreçte bu parçalanmışlık duygusu, bugünkü kimlik değişimini etkilemiştir. Taner, geçmiş zaman da söyleyemediklerini şimdiki zamanda da ifade edemez. Bu nedenle arayış, geçmişle yüzleşme isteğine dönüşse bile sonuçsuz kalmıştır. İletişimsizlik burada zamansal bir süreklilik kazanarak Taner'in kimlik algısını kalıcı biçimde etkilemiştir. Taner'in sosyal çevresiyle olan ilişkileri, kimlik sorgulamasının toplumsal boyutunu ortaya koyar. Taner, fiziksel olarak toplumun içindedir; ancak duygusal ve zihinsel olarak bu topluluğa ait hissetmez. İnsanlarla kurduğu ilişkiler yüzeysel kalır ve derinleşme ihtimali taşıyan anlar genellikle sessizlikle ya da geri çekilmeyle sonlanır. "Varlığı da yokluğu da onlar için birdi belli ki" (elik, 2019, s. 88) Taner'in çevresi tarafından tanınmama hali toplumsal bağlardan sessizce uzaklaşması açık biçimde ortaya konmuştur. Bu durum, Taner in kendisini başkalarının gözünden tanıma imknını da ortadan kaldırır.

4. Sonuç

Kimlik, büyük ölçüde bireyin başkalarıyla kurduğu ilişkiler aracılığıyla şekillenirken, Taner bu ilişkisel zeminden yoksun kalır. Böylece Taner'in kimlik oluşumunda arayış kavramı, iletişimsizlikten kaynaklı olarak toplumsal bağlardan kopuk, içe kapalı bir süreç hâline gelmiştir.

Behçet Çelik'in *Suluk Bir An* adlı romanı, toplum ve aile değerlerinin ana karakterin iç dünyasıyla çatışmasının, ana karakter Taner'in kimliği üzerindeki etkisini ele alır. Tezde ana karakterin içinde bulunduğu durumlar, sorumluluklarından ve aile değerlerinden, yeni bir hayat ve kimlik arayışı için kaçması üzerine değerlendirilmiştir. Taner'in kişisel arzuları takip etmek istemesine rağmen iletişimden sakınan ve korkan nitelikleriyle konumlandırılan bir karakter olması, kimliğinin değişim sürecine girmesine rağmen yeni bir hayata kavuşamamasının temel nedeni olmuştur.

Suluk Bir An eserinde, ana karakterin hayattan nasıl koptuğu ve yeni bir hayata bağlanmak istediğinin çelişkisi işlenmiştir. Yazar, kurmaca gerçeklik içerisinde Taner'i etrafına yabancı ve soğuk, iç dünyasının nedenleri detaylı bir biçimde kurgulayarak okuyucuya aktarmıştır. Bu bağlamda, Taner'in iç çatışmaları ve etrafına karşı hissettiği kopukluk, iletişimsizlikten doğan bir durumdur. İletişimsizliğin, Taner'i kimlik değişimi bağlamında bir paradoksa soktuğu anlaşılır; iletişimsizlikten kaynaklı etrafına yabancılaşır. Yabancılaşmasından dolayı iletişimden kaçınır. Bu durumdan dolayı Taner'in etrafıyla olan iletişimsizliği sürdürdükçe katlanarak çoğalır. Kısacası Taner'in yaşadığı bu çelişki, onu kaçınılmaz ancak sonucu etkili olmayan bir kimlik değişimine sokmuştur.

Eşi Yasemin'den uzaklaşmayı istemesine rağmen aynı zamanda onu övmesi, onun iç dünyasının birbiriyle çeliştiğinin kanıtıdır. Bu durum, Taner'in kendinden de kopuk olduğunun altını çizer. Taner'in dış dünyasıyla çatışırken iç benliğiyle de çatıştığı görülür. Bu durum, Taner'in kimlik arayışını durduran unsurlardan biridir. Yeni bir kimlik bulabilmesi için Yasemin'le kurdukları hayatın ve eski kimliğinin sona ererek Esra'yla beraber yeni bir yaşam kurması gerekmektedir. Fakat Taner'in Yasemin'e değer vermesi, kendi eylemlerinden emin olmadığını vurgular. Duygularında yaşadığı bu çelişkiler yeni bir yaşama adım atmak için onu durdurur.

Taner'in geçmişte sıkışmış yaşamında kişisel arzularını ve Esra'yla dışarı vurmaya çalışması ancak bu durumdan toplum ve aile değerleriyle çatışması, kendi iç düşünceleri ve kişisel arzularıyla çelişmesine neden olur. Psikanalitik yaklaşım duygularında yaşadığı bu çelişkiler yeni bir yaşama adım atmak için onu durdurur. Bu bağlamında onun kimlik değişiminin başladığı ancak bu gelişimin kısa sürdüğü anlaşılr. Taner'in yeni yaşam arayışı, geçmişe olan bağlılığından dolayı sekteye uğramış ve sonuçsuz kalmıştır.

Bu tezde, Behçet Çelik'in *Suluk Bir An* adlı yapıtında, ana karakter toplum ve aileyle yaşadığı iletişimsizliğin kendi iç dünyasıyla bağlantısının bile etkilediği ve bu durumun onu yeni bir kimlik arayışına ve ardından inşa çabasına ittiği görülmüştür. Fakat kimliğinin değişim sürecinde çatışmalar ve çelişkiler yaşanmış, tüm bu süreçteki bocalamalar da geliştirilen bilinç akışı ve iç çözümleme teknikleri ağırlıklı kullanılarak aktarılmıştır. Aranılan yeni kimlik geçmişten kopamamanın etkisiyle ortaya konmamıştır ve Taner'in 'yeni yaşam' isteği sonuçsuz kalmıştır.

5. Kaynakça

Baştürk, Ş. (t.y.). *Yabancılaşma*. TÜBİTAK Ansiklopedi.

<https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/yabancilasma>

Çelik, B. (2019). *Soluk Bir An*. İletişim Yayınları.

Gönüllü Psikolog. (2021, Mayıs 16). *Çatışmaların getirisi: Psikolojik yıkım*.

<https://gonullupsikolog.org/blog/catismalarin-getirisi-psikolojik-yikim>

Tuzcuoğlu, N. (1995). Psikanaliz kuramı ve özellikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(7), 275–285.

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1726>

Yılmaz, K., Öztürk, A., & Gezer, S. (2025). Psikanaliz üzerine tarihsel ve eleştirel bir inceleme [A historical and critical study on psychoanalysis]. *Avrasya Beşerî Bilim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 125–137.

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/5443676>